

*Владан Станковић**
*Зоран Милосављевић***

ПОЛИТИЧКО РЕШЕЊЕ СЛУЧАЈА ПРЕВЛАКА***

Сажетак

Овај научни рад за предмет истраживања има изналажење политичког решења за случај Превлака. Полуострво Превлака чини, заправо, земљоуз (истог имена) који се продужава у полуострво-рт Оштра (или Оштро) на самом улазу у Бококоторски залив, на његовој крајњој, југозападној страни. Издужено полуострво-рт је спорна територија Републике Црне Горе и Републике Хрватске, и од великог је значаја за контролу читавог Бококоторског залива, јединог фјорда у појасу Медитерана. Територијални значај који спорно подручје има по Републику Хрватску, и безбедносни значај који има за Републику Црну Гору додатно се усложњава значајем који овај простор има за Републику Српску (БиХ) – на коју се посредно и непосредно наслања, али и за Републику Србију – због бројне српске популације у општини Херцег Нови, и непосредног суделовања Србије (као конституента СРЈ и СЦГ) у преговорима око Превлаке. Истраживање захвата период од распада СФРЈ (1991) до данас. Аутори су истраживању феномена пришли мултидисциплинарно (међуна-

* Научни сарадник. Институт за политичке студије у Београду

** Истраживач-сарадник, Институт за политичке студије у Београду

*** Овај рад је настао као резултат рада на пројекту бр. 179009, а који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

родни односи, међународно јавно право, мировне студије), уз коришћење разнородних метода (упоредни метод, студија случаја, статистички метод, анализа садржаја...) како би дошли до предлога мера за решење случаја.

Кључне речи: Превлака, мировне студије, међународне границе, распад Југославије

Треба ли уопште појашњавати значај који међународни спор по питању Превлаке има по националне интересе Републике Србије?

Простор Превлаке има важну улогу по српски национални простор уопште, па тако и по Републику Србију. Најпре: а) Република Србија је доскора била једна од две државе-чланице (конституенте) Државне заједнице Србија и Црна Гора (и пре тога Савезне Републике Југославије – СРЈ), и заједно са Црном Гором учествовала је у ономе што бисмо назвали историјом политичких односа у случају Превлаке; б) у Црној Гори живи готово 1/3 популације која се изјашњава да је српског етничког порекла, па Србија има легитимне интересе у тој Републици; в) у пограничној општини Херцег-Нови (о чијем ће простору у дисертацији, између осталог, бити речи) се чак 63% становништва изјашњава да су етнички Срби; г) управо у општини Херцег Нови налази се један од конзулата Републике Србије у Црној Гори (што сликовито говори о значају који овај део Црне Горе има и за Републику Србију); д) Република Србија је и непосредно заинтересована за решавање спора у вези Превлаке не само зато што су неки од актера догађања у вези спора око Превлаке били држављани Србије већ и како би допринела развоју и просперитети подручја на коме живи бројна српска заједница; ђ) Превлака је простор који је дуго времена (са Конавлима) био у саставу српских земаља, на њој се налази православна црква из раног средњег века, а чак је и била седиште православне (зетске) епископије; е) непосредно наслањање Републике Српске (БиХ) на окружење Превлаке, најављени спор око Суторине и Игала, и потреба мирног суживота грађана Црне Горе, Хрватске и БиХ (Републике Српске) додатно увећавају значај ове теме.

Етимологија и географија Превлаке

Историјат припадништва Превлаке

Археолошка ископавања на овом локалитету не указују на постојање сталних насеобина ни у позном палеолиту. У античко доба Превлака се налази у саставу римске провинције Илирикум. Са Великом сеобом током V, VI и VII века околином Превлаке овладава словенско становништво. Током средњег века на Превлаци је изграђена црква Светог Арханђела Михајла. Нешто касније на овом полуострву-рту столује зетска православна епископија. Тако је поред града Стона на Пељешцу, и Превлака било важно средиште грчког обреда хришћанске цркве, и касније православља, у овом делу Европе. Од VIII века Превлака је у саставу српских држава: Травуније (Требињске области), а потом и Бодинове Дукље.¹ Дубровачка Република откупила је 24. јуна 1419. године од Сандаља Хранића Косаче источни део Коначла.² (Видети слику 2, испод)

- 1 Српске земље протезале су се од ушћа Цетине до ушћа Бојане. Пола становништва било је грчког, а пола латинског обреда. (Luka Svilović: *Kratka povjesnica Dalmacije*, Dubrovnik, 1861, str. 42: «Zemlja Srbijah se je među Cetinom i Barom lučila u četiri županije: Neretva ili Poganija, Zahumlje, Travunija sa Konavlima i Duklja.»)
- 2 Растислав В. Петровић: *Дубровник и Превлака до 1939. никада нису припалади Хрватској*, Стручна књига, Београд, 2002, стр. 39: «Кнез Гргур Вукосављевић 1418. године спомиње међу људима који су плаћали царину пред Стоном Србље и Влахе.»

Ово територијално ширење захвата простор од: села Поповићи према утврђењу Соко на Сњежници, те област Суторине до рта Оштро. Тако се Дубровачка република новцем шири на источну страну и улази у бококоторски залив.³ Са отоманским освајањима Турска избија на ове просторе, а њено повлачење праћено је турским тампон зонама између Дубровника и Венеције: једна код Неума, а друга у Игалу и Суторини. (Видети мапу 3, испод)

Нестанком Дубровачке републике (1806) простор на дуже време потпада под Аустријску царевину, а граница Дубровачке републике нестаје. Аустријанци схватају стратешко-безбедносни значај Превлаке и граде утврђење на рту Оштра.⁴ Распадом Аустро-Угарске Превлака улази у састав краљевине СХС, а потоњом регионализацијом припада Зетској бановини. Споразумом Цветовић-Мачек (1939), који никада није ступио на снагу, Превлака (и појас око ње) улазе у састав бановине Хрватске. Током Другог светског рата Бока которска постаје саставни део италијанске краљевине, а граница између НДХ и Краљевине Италије се помера западно,

3 Иван Калуђеровић: *Оштри рт – а не Превлака*, Београд, 2004, стр. 93: «Ровински каже: *Иван Црнојевић је продао своју провинцију Конавле, а у Љеботпису стоји: да је Иван Црнојевић «дао у залог» Конавле Дубровчанима за неколико хиљада сребрних дуката.»*

4 Stjepo Obad: «Konavoska Prevlaka u središtu dijela europske diplomacije», *Zbornik radova – Jugoistočna Europa 1918-1995*, <http://www.hic.hr/books/jugoistocna-europa/obad.htm#prevlaka>: «Za austrijske, odnosno austrougarske uprave, Prevlaka dobiva strateško značenje i to tako što je sredinom pedesetih godina na njezinu vrhu izgrađena tvrđava (*For*), potom svjetionik, mol i cesta, sve u vojne svrhe. Otada je u tvrđavi stalna vojna posada koja ostaje sve do raspada Monarhije godine 1918.»

ван бококоторског залива, надамак Ћилипа. (Видети мапу 4, испод)

Након Другог светског рата уредбом из 1952. године разграничење између Црне Горе, Хрватске и БиХ спроводи се тако што границе Дубровачке републике унутар залива остају нетакнуте, али више нема тампон зоне преко Суторине до Игала (и изласка БиХ на “друго” море кроз Суторину до Игала). Ово стање траје до распада СФРЈ.

Сукоб око Превлаке (1991-1992) и почетне мировне иницијативе

Мировни процес решавања спорног проблема Превлаке настао је у моменту великих ратних сукоба на простору бивше СФРЈ. Сукоб између крајишких Срба и хрватских снага увелико је беснео септембра месеца 1992. године када је потписан први мировни споразум. Рат на простору БиХ се тек распламсавао, и читаво окружење је било захваћено ратним пожаром. Власти СФРЈ су, од октобра до децембра 1991.

године, запоселе територије изнад Дубровника (до Сланог). Пошто су онемогућиле угрожавање општине Херцег Нови власти СФРЈ/СРЈ су одлучиле да се повуку са Дубровачког ратишта. Тиме је територија препуштена сада већ међународно признатој Републици Хрватској, а једино што је остало спорно јесте појас Превлаке. Након мучних посредничких преговора обе стране су решиле да се спор реши неконфликтним средствима – путем преговора између: Републике Хрватске са једне стране, и сада већ Савезне Републике Југославије – двочлане федерације: Србије и Црне Горе са друге. Због тога је 6. септембра 1992. године потписан споразум о повлачењу трупа Војске СРЈ са Дубровачког ратишта, као и споразум о мирном разрешењу спора око улаза у Бококорторски залив.⁵ Тај процес је обухватао: повлачење снага Војске Југославије ка СРЈ, довођење мировних снага Уједињених нација на споран простор улаза у бококорторски залив, демилитаризацију шире пограничне зоне и отпочињање нормализације односа са обе стране спорног подручја.⁶ Савет безбедности УН је на основу главе VII Повеље, донео резолуцију бр. 779 од 6. октобра 1992. године, којом је потврдио обавезу страна у спору да војно напусте територију, стављајући истовремено Превлаку под надзор УН. Мандат мисије је обнављан шестомесечно на основу одлука Савета безбедности УН, све док није дошло до политичких заокрета на обе стране. Демилитаризована зона је била издељена на две области. У жутој су боравиле полицијске снаге страна у спору, док су у плавој супервизију обављале посматрачке мисије међународних снага. После закључења *Споразума о нормализацији односа између СР Југославије и Републике Хрватске* 1996. године, стране су се обавезале да приступе решавању проблема око спорног подручја. Неконфликтност

5 Гавро Перазић: «Границе унутар југословенских територија, рад Комисије о унутрашњим границама Југославије и проблем Превлаке као Југословенски проблем», *Зборник радова – Основни принципи разграничења*: 31-36, Војно-географски институт, Београд, 1994, стр. 34: «Поштујући Венсов план, пристали смо да се повучемо из осталих делова Хрватске».

6 Гавро Перазић: *Бококорторска Превлака – међународно правни проблем*, Стручна књига, Београд, 1995, стр. 89: «Након успостављања УНПА-зоне командант снага УН, генерал Намбијар је 10. јула 1992. године покренуо ово питање повлачења ЈНА у склопу повлачења Војске Југославије из целе Хрватске, па наравно и из рејона Дубровника и Превлаке као делова Хрватске.»

спора бива додатно продубљена *Протоколом између влада СРЈ и Републике Хрватске о мирном режиму уз јужну границу* из 2002. године када се одређују привремене зоне на копну које припадају Републици Хрватској односно СРЈ (Црној Гори), и када се врши повлачење мировних снага ОУН-а са овог простора. На основу тог споразума, Хрватска је успоставила контролу над копненом границом на Превлаци, али је на мору уведен привремени гранични режим. «Уз демилитаризацију копненог подручја, дошло је и до поделе надлежности тако што се Југославији (Црној Гори) признаје право на јурисдикцију у северном подручју изнад Конфина, док се Хрватској уступа исто право у простору југозападно од Конфина.»⁷ Стране су кроз споразум пристале да се у морском подручју западно од праве линије која се протеже од Конфина до тачке удаљене три кабла од рта Оштро на спојници рт Оштро – рт Весло, искључи присуство цивилних и војних снага. Привремено разграничење територијалног мора споразумом полази од тачке која је три кабла удаљена од рта Оштро – рт Весло. Она се потом наставља правом линијом 12 наутичких миља, азимутом 206, све до отвореног мора. Из Протокола се види да су стране поштовале правила о пружању територијалног морског појаса. Заливи Бока которска и Траште су обухваћени унутрашњим морским водама, пошто природан улаз у залив није шири од 24 наутичке миље, а површина није једнака или већа од површине полукруга чији је пречник линија која затвара улаз у залив, док су обале су остале под суверенитетом СРЈ. Тренутно је и даље на снази *Протокол о мирном режиму уз јужну границу* из 2002. године. Овај Протокол је Републици Хрватској препустио копнену границу југозападно од Конфина, али без права на коришћење заливских вода којим би њена већа пловила могла да улазе унутар територијалног мора све до рта Конфин. Са друге стране Република Црна Гора се одрекла суверенитета над најзападнијим делом Бококоторског залива, и тако довела у питање безбедност располагања бококоторским заливом који јој припада по међународном праву. Ситуација је таква да се тренутно не назире политичко решење спора, иако би

7 Duško Dimitrijević: "Međunarodno-pravni tretman graničnih sporova na prostoru bivše Jugoslavije", *Međunarodni problemi*, 3-4/2003: 354-373, IMPP, Beograd, 2003, str. 367.

палетом неконфликтних мера спор могао бити решен без наметања решења путем правног ауторитета (арбитраже пред Међународним судом правде).

Стварање амбијента за мировно решење случаја Превлака

Посредна средства неконфликтног решавања политичког спора у случају Превлаке подразумевају мировне инструменте којима се ствара амбијент да се сукоб: примири, стави под контролу и да се изгради међусобно поверење сукобљених страна, како би непосредан преговарачки процес могао да произведе исход којим би обе стране у сукобу биле задовољне. Ови поступци обухватају следеће фазе:

1. *Обустава ратних дејстава* у које спадају: *процес обуставе ватре, довођење мисије УН-а* на и око Превлаке, *демилитаризацију* под којом се подразумева: уклањање тешког наоружања, пренамену војних објеката и инфраструктуре (разминиравање, уништавање тешког и лаког наоружања, пренамена војних објеката);⁸
2. *Постављање заједничких полицијских и царинских пунктова*;
3. *Креирање јавног мњења базираног на добросуседским односима и мирољубивој коегзистенцији* (кроз средства јавног информисања, међукултурну сарадњу пограничних области, кроз образовни систем и едукацију младих нараштаја);
4. *Добросуседски односи и политика узајамног разумевања* (подстицање и креирање заједничке политике у окружењу земаља у сукобу кроз различите пројекте и програме, регионална сарадња локалних самоуправа и интензивирање односа суседних села: Виталине, Митровића, Марића и Поповића са једне стране, и: Жвиња, Њивица, Игала, Суторине са друге);⁹

8 Bojana Lakićević: *Pravni aspekt Prevlake u svjetlu međunarodnog prava*, Master rad, Pravni fakultet, Beograd, 2008, str. 20: "Vojni objekti na Prevlaci ili će biti srušeni ili će biti izvršena njihova prenamjena."

9 Становницима Виталине је Херцег Нови био «центар животних односа, и

5. Досезање заједничких спољно-политичких циљева Хрватске и Црне Горе (европска и/или евроатлантска перспектива);
6. Прекогранична сарадња кроз слободу размене: људи, роба и капитала;
7. Рад на заједничким инфраструктурним пројектима од обостраног интереса и користи (електрификација мреже, водоводна траса: Требишњица→Плат→Херцег Нови, изградња нове саобраћајнице код Конфина и проширивање старих на граничном прелазу: Дебели бријег § Карасовићи);¹⁰
8. Изградња туристичко-забавних и рекреативних садржаја у демилитаризованој зони (Национални парк «Превлака», комплекси хотела, спортски терени и други забавни садржаји);

*Почетне позиције, ток преговора
и могући расплети*

Пре почетка преговора, још 1992. године, стране у спору договориле су да ће овај поступак бити без преседана у пракси међународних спорова када је о унутрашњим, заливским водама реч.

Преговарачке стране су пошле од потпуно супростављених позиција:

а) за српско-црногорску страну (СРЈ) питање Превлаке је постављено као питање улаза у Бококорторски залив и његове контроле. За ову страну је Превлака безбедносно питање, коме треба претпоставити територијално питање. Напросто, овде мора доћи до размене територија, како би се

њихово задржавање у хрватској држави ојентисало би их ка центрима Цавтат и Дубровник, који су много удаљенији од Игала и Херцег Новог». (Гавро Перазић: *Бококорторска Превлака – међународно правни проблем*, Стручна књига, Београд, 1995, стр. 117).

10 Sandra Jović-Mazalin, Josip Faričić: "Geografske osnove društveno-gospodarskoga vrednovanja poluotoka Oštre (Prevlake)", *Ekonomika i ekohistorija*, 1/2013: 150-165, Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Zagreb, 2013, str. 151: "Prema Martínezovom modelu prekogranične suradnje (Martínez, 1986) prostor Oštre mogao bi se definirati kao otuđeno prigranično područje. Osnovno obilježje tog tipa prigraničnog područja je ratno i postratno stanje, političke napetosti, etnički sukobi, teritorijalne pretenzije i sl. Suradnja je pak moguća, prema Martínezu (1986) kada postoji gospodarska i društvena komplementarnost, te prijateljski i stabilni odnosi između dviju susjednih država."

омогућило пуно располагање над заливом онеме на кога отпада преко 95% залива, а то је СРЈ (Црна Гора).

б) са друге стране, Хрватска је ово питање третирала као територијално питање, и као кључан аргумент истицала да Превлака и Рт Оштра катастарски припадају селу Витаљина (СР Хрватска).¹¹ За Хрватску страну Превлака јесте “сигурносно питање”, и оно се као тако ваља решавати, али без задирања у територијални интегритет Републике Хрватске, којој “неспорно припада оспоравано подручје”.¹²

Тако је током преговора аргументовано „за и против“ треба ли уопште задрати у територијални спор, или све пребацити на раван безбедносног питања. Хрватска страна је истакла неспорност припадања рта Оштра Хрватској, и позивала се на увид у катастарске књиге. Насупрот томе црногорско-србијанска делегација је оспоравала суверенитет Хрватске на спорном подручју аргументацијом да су на рту Оштро одувек биле снаге ЈНА, и да је то земљиште изузето из надлежности СР Хрватске, као подручје од стратешког значаја по безбедност Бококоторског залива.¹³ Послове царинске контроле у доба СФРЈ преузимала је полицијска управа у Зеленици (СР Црна Гора).¹⁴ У прилог томе делегација СРЈ је истакла аргумент да је Превлака и сам рт Оштро одувек насељен, те да је овај комад копна искључиво безбедносна и стратешка тачка. Хрватска се позивала на то да је Превлака била неотуђиви део Дубровачке републике, чији је правни

11 “Poluotok Oštra pripada Donjoj Vitaljini u okviru katastarske općine Vitaljina.” (Ibidem, str. 153).

12 Radovan Pavić: “Problem hrvatsko-crnogorske granice na moru”, *Analitičko-politološkog društva*, 1/2012: 261-281, Hrvatsko politološko društvo, Zagreb, 2012, str. 263: “(...) jedna od najvažnijih postavki u razmatranju granice jest ona koja tvrdi da problem nije geostrateško-sigurnosnog, a ni plovidbeno-gospodarskog značaja (*zatvorenost*), na čemu inzistira Crna Gora, nego da se radi o *teritorijalnom pitanju*, inače logičnom u uvjetima najnovije politogeneze i Hrvatske i Crne Gore.”

13 Sandra Jović-Mazalin, Josip Faričić: “Geografske osnove društveno-gospodarskoga vrednovanja poluotoka Oštre (Prevlake)”, *Ekonomika i ekohistorija*, 1/2013: 150-165, Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Zagreb, 2013, str. 161: “... 1958. doneseno rješenje prema kojem zemljište na Oštri postaje *općenarodna imovina* kojom upravlja Državni sekretarijat za poslove narodne odbrane.”

14 Лучка капетанија Зеленика обухвата «подручје омеђено границом која иде од увале Превлака обалом до Рта Оштра...» (Гавро Перазић: *Бококоторска Превлака – међународно правни проблем*, Стручна књига, Београд, 1995, стр. 124).

наследник Хрватска, и истицала да је простор око Превлаке са граничном тачком на Конфину била учртана и у Бановину Хрватску 1939. године. Делегација СРЈ је оспоравала позивање Републике Хрватске да је правни наследник Дубровачке републике. Уз то истицала је да је позивање Хрватске на припадништво Превлаке Бановини Хрватској ирелевантно, јер Бановина никада није “заживела” као државно-правна творевина у оквиру Краљевине Југославије.

Ипак, на крају је црногорска страна “легла на руду”, и зарад будуће евроатлантске перспективе пристала да се одрекне претензија на копнени део границе који би Хрватску удаљио од приступа Бококоторском заливу. Црногорска страна се сакрила иза потписа тадашњег савезног министра спољних послова Горана Свилановића, који се ратификовао *Протокол између влада СРЈ и Републике Хрватске о мирном режиму уз јужну границу* из 2002. године. Овим протоколом граница на копну остала је онаква каква је виђена очима хрватске стране у спору. Гранична тачка је данас дубоко унутар западне стране бококоторског залива испод рта Кобила, на Конфину. Хрватска застава се завијорила унутар залива, а све остале техничке тачке из потписаног Протокола су имале за циљ само да ублаже сада већ неспоран суверенитет Хрватске у том делу залива.¹⁵

Детаљи из Протокола су имали за циљ да ублаже суверенитет Хрватске у Бококоторском заливу до пуне нормализације односа две стране у спору. Он је на мору предвиђао ограничени суверенитет Хрватске у следећим тачкама:

- Републици Хрватској је додељен ограничен простор унутар заливских вода;
- успостављен је заједнички суверенитет Хрватске и Црне Горе у акваторију где Хрватска пенетрира у Боку которску;¹⁶

15 Да је Протокол велика хрватска међународна победа признаје и можда понајбољи хрватски познавалац проблема Превлаке, колега-зnanственик Радован Павић, који каже: “*Zato nakon svih pohvala upućenih Protokolu, kao velikom hrvatskom uspjehu – dolazi neizbježni ali. I o tom ali bit će riječi u ovom prilogu koji se bavi raščlambom Protokola.*” (Radovan Pavić: “*Raščlamba Protokola u svezi sa granicom između Republike Hrvatske i Crne Gore*”, *Geoadria*, 2/2010: 287-303, Hrvatsko geografsko društvo, Zadar, 2010, str. 288) Протокол хрватска страна недвосмислено оцењује као *успех*, с тим што увек има неко “али”, које крњи ту победу.

16 Војислав Белоица: *Превлака херцеговска*, ИКП Никола Пашић, Београд, 2004, стр. 40: “Бококоторски акваторијум је под нашом јурисдикцијом, сем

- привредна активност Хрватске унутар тог акваторија је сведена на ограничен дневни улов рибе, а у њега могу заћи само мањи бродови (барке). На овај начин Република Хрватска нема пун суверенитет на обалном подручју који јој је протоколом додељен. Па ипак, иако на први поглед неповољан по хрватске национални интересе, овај протокол у суштини повлађује хрватској страни из неколико битних разлога:
- копнени појас до Конфина предат је Хрватској на управу и у пуну надлежност;
- копнено разграничење има статус «пресуђене ствари» (*res iudicata*);¹⁷
- морско разграничење привременог је карактера; за очекивати је да оно може бити даље решавано само у прилог хрватске стране, како би се решење ускладило са међународним правом;

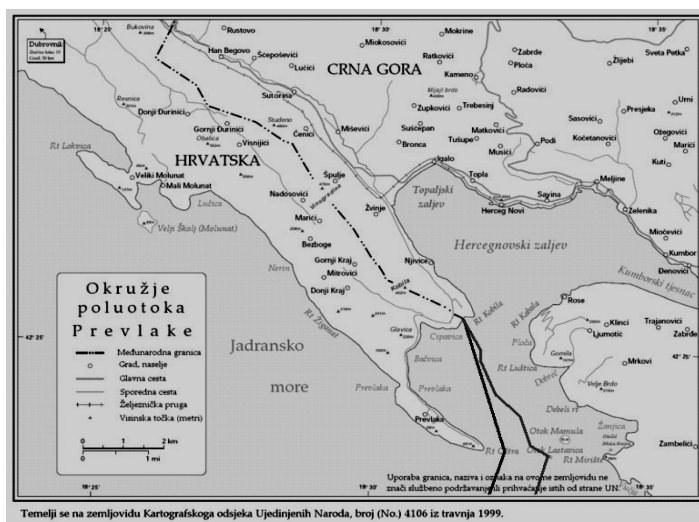
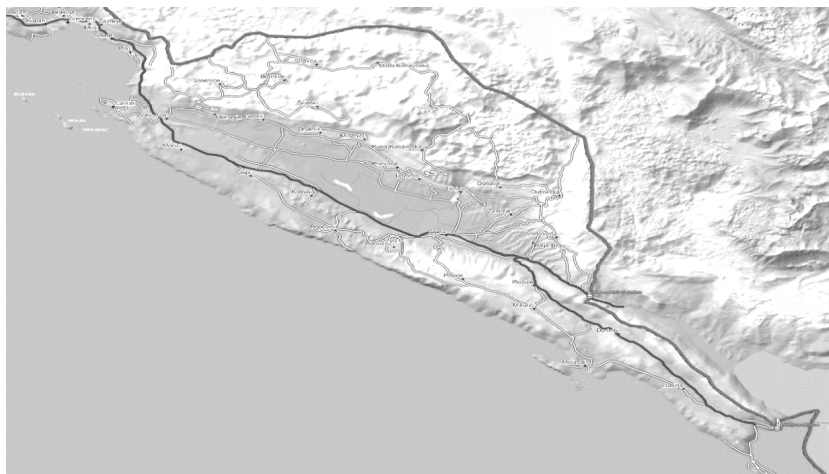
Како год било, за очекивати је расплет замршеног политичког чвора. Инструментима мировног решавања спора створен је амбијент да се исти разреши. Сукоб је из дома-на рата преведен на преговоре. Хрватска амбиција неће се помирити са двојним суверенитетом, тзв. сувласништвом (*condominium*-ом) над малим морским, заливским појасом који јој је према Протоколу привремено додељен. За очекивати је да ће Хрватска тражити уклањање *condominium*-а над

заједничке јурисдикције по линији Конфин – Рт Оштро.”

- 17 У прилог “пресуђене ствари” и изјава доцента поморског и прометног права из Хрватске, Горана Војковића: “*Poluostrvo Prevlaka je dio hrvatske državne teritorije i oko toga vjerujem neće biti dalje ozbiljne rasprave. Otvaranje tog pitanja od strane službene politike Crne Gore bi se moglo shvatiti kao ugrožavanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske. Na samom poluostrvu, Hrvatska obavlja suverenu vlast, tvrdi Vojković.*” (<http://www.kodex.me/clanak/37256/vojkovice-sporno-je-samo-razgranicenje-na-moru>).

Сасвим супротно стајалиште заузимају црногорски парламентарци: “Члан Одбора за међународне односе и исељенике Скупштине Црне Горе и посланик Демократског фронта Коча Павловић рекао је да се привремени протокол из 2002. ни на који начин не може сматрати документом о разграничењу, нити на обали нити у дотичном приобаљу, када је у питању граница између Црне Горе и Хрватске.” Како је додао Павловић: “Велики проблем представљају нова тумачења која долазе из званичних кругова Хрватске, који привремени протокол тумаче као акт којим се дефинише граница на копну, што није тачно.” (Новица Ђурић: “Загреб – Превлака је под хрватском јурисдикцијом”, *Политика*, од 2. августа 2014, стр. 4, <http://www.politika.rs/rubrike/region/Zagreba-Prevlaka-je-pod-hrvatskom-jurisdikcijom.sr.html>)

додељеним појасом унутар-заливских вода,¹⁸ и проширење граничног појаса, позивањем на међународно право (Видети мапе 5 и 6 испод).

18 Унутрашње морске воде дефинишу се као: простор од обале до границе од које почиње територијално море. (Видети у: Јован Илић, Миломир Степић: “Границе држава – дефиниција, класификација и принципи разграничења”, *Зборник радова – Основни принципи разграничења*: 15-26, Војногеографски институт, Београд, 1994, стр. 17) Са друге стране, под територијалним морем подразумева се “појас ограничен линијом удаљеном 12 миља од базе линије. И на ову зону се протеже суверенитет државе уз једну напомену – право слободне пловидбе имају бродови под свим заставама”. (*Ibidem*)

Црногорска страна имаће знатно тежи посао. У политичким преговорима она се олако одрекла права на исправку територијалног разграничења са Републиком Хрватском.¹⁹ Тиме је довела у питање право располагања Бокооторским акваторијем. Тренутни *status quo* у погледу располагања унутрашњим морем јој иде у прилог, али је он привременог карактера. Уколико би се посегло за међународном арбитражом сва је прилика да би спор могла да изгуби, а тада следи ревизија граница на мору. Ревизија може да угрози виталне интересе Црне Горе, јер велики бродови у том случају не би могли да упловљавају страном од острва Мамула ка рту Миришта, пошто је ту улаз у залив знатно плићи.

Ових дана постаје актуелно промишљање да би продаја и приватизација Националног парка “Превлака” могло да буде решење читавог случаја. Тада би Национални парк “Превлака” могла да откупи Црна Гора (или нпр. Србија, па чак и Република Српска). И премда би рт Оштро, и појас иза Превлаке, и даље потпадали под правни систем Републике Хрватске, његов будући власник би куповином тог тла могао да разреши корен сукоба, и да потпуно маргинализује дилему: безбедност Боке которске (и Црне Горе) и/или очување територијалног интегритета Хрватске.

Литература

Белоица, Војислав: *Превлака херцеговска*, ИКП Никола Пашић, Београд, 2004.

Dimitrijević, Duško: “Međunarodno-pravni tretman graničnih sporova na prostoru bivše Jugoslavije”, *Međunarodni problemi*, 3-4/2003: 354-373, IMPP, Beograd, 2003.

Ђурић, Новица: «Загреб – Превлака је под хрватском јурисдикцијом», *Политика*, од 2. августа 2014, <http://www.politika.rs/rubrike/region/Zagreb-Prevlaka-je-pod-hrvatskom-jurisdikcijom.sr.html>

19 У прилог овоме и изјава бившег председника Црне Горе и председника владе СРЈ, Момира Булатовића: “Централна ствар је била да се никада не призна да је Превлака хрватска територија. (...) када су прихватили да се на Превлаци завијори хрватска застава, бојим се да се више не може много учинити.” (Војислав Белоица: *Превлака херцеговска*, ИКП Никола Пашић, Београд, 2004, стр. 604).

- Илић Јован, Степић Миломир: «Границе држава – дефиниција, класификација и принципи разграничења», *Зборник радова – Основни принципи разграничења*: 15-26, Војногеографски институт, Београд, 1994.
- Јовић-Мазалин Сандра, Фаричић Јосип: «Географске основе друштвено-господарскога вредновања полуотока Оштре (Превлаке)», *Економска и екохисторија*, 1/2013: 150-165, Друштво за хрватску економску повијест и екохисторију, Загреб, 2013.
- Калуђеровић, Иван: *Оштри рт – а не Превлака*, Београд, 2004.
- Лакићевић, Бојана: *Правни аспект Превлаке у свјетлу међународног права*, Мастер рад, Правни факултет, Београд, 2008.
- Обад, Стјепо: «Конавоска Превлака у средишту дијела еуропске дипломатије», *Зборник радова – Југоисточна Еуропа 1918-1995*, <http://www.xiu.hr/боокс/југоисточна-еуропа/обад.хтм#превлака>
- Павић, Радован: «Рашчламба Протокола у свези са границом између Републике Хрватске и Црне Горе», *Геоадрија*, 2/2010: 287-303, Хрватско географско друштво, Задар, 2010.
- Павић, Радован: «Проблем хрватско-црногорске границе на мору», *Анали хрватског политолошког друштва*, 1/2012: 261-281, Хрватско политолошко друштво, Загреб, 2012.
- Перазић, Гавро: *Бококоторска Превлака – међународно правни проблем*, Стручна књига, Београд, 1995.
- Перазић, Гавро: «Границе унутар југословенских територија, рад Комисије о унутрашњим границама Југославије и проблем Превлаке као Југословенски проблем», *Зборник радова – Основни принципи разграничења*: 31-36, Војногеографски институт, Београд, 1994.
- Петровић В, Растислав: *Дубровник и Превлака до 1939. никада нису припадали Хрватској*, Стручна књига, Београд, 2002.
- Свиловић, Лука: *Кратка повјесница Далмације*, Дубровник, 1861.

<http://www.kodex.me/clanak/37256/vojkovic-sporno-je-sa-mo-razgranicenje-na-moru>

Vladan Stankovic, Zoran Milosavljevic

*POLITICAL SOLUTION FOR THE CASE
"PREVLAKA"*

Resume

Final decision regarding the border dispute to be resolved Prevlaka political instruments of peace politics – the negotiation of conflicting parties. Military overcome and legal adjudication is not a good solution because it takes the legitimization of the future outcomes of both parties to the dispute. As things stand: the land border will belong to the Republic of Croatia, Montenegro you possibly can meet the limited sovereignty of Croatia within the Bocca-Catarro bay. However, Croatia will settle for such an outcome, and the decision of the arbitration issue remains open.

Keywords: coating, peace studies, international border, the disintegration of Yugoslavia.